

JEROEN VAN DER SPEK

ALLE GEKSTE PLEKKEN VAN NEDERLAND

222 BIZARRE LOCATIES
EN HUN BIJZONDERE VERHAAL

INHOUD

Inleiding 11

- 1 Staalman – De bakstenen knuffelbeer 13
- 2 Bolwoningen Den Bosch – Wonen in Bossche Bollen 15
- 3 De Esbeekse koe – Melkfabriek met uitzicht 17
- 4 Het huisjeshotel – Een stapel Zaanse huisjes 19
- 5 Van Gogh-Roosegaarde fietspad – Een sterrennacht onder je wielen 21
- 6 Het Klokhuis – Taart op poten 23
- 7 De gestreeelde borst – Guerrillakunst op de Wallen 24
- 8 Het kleinste kerkhof van Nederland – Geen bloemen 26
- 9 Uniastate – De luchtspiegeling van Bears 28
- 10 Zeemuseum Miramar – Blauwe dame met verzamelwoede 30
- 11 De Ufo van Utrecht – Ingeburgerde aliens 32
- 12 De Hobbitsauna – Ringen af 34
- 13 Gemaal De Cruquius – De Nessie van de Haarlemmermeer 36
- 14 De Vreemde Vogel – Sleurhut op poten 38
- 15 Fietsbrug Oorlogsmuseum Overloon – Intermezzo tussen de tanks 40
- 16 Ronald McDonald kindervallei – Geen maffia, wel boomplicht 42
- 17 De Autoprikker – Auto's aan het spit 44
- 18 Pannenkoekenrestaurant Hans en Grietje – Turbulente pannenkoeken 46
- 19 Nederlands Kremlin – Tsaristische fantasieën 48
- 20 Het Hemels Gewelf – Uitzicht vanaf graftombe 50
- 21 Radio Kootwijk – Zendstation of FBI-post? 52
- 22 Château Almere – Een ruïne van 55 miljoen 54
- 23 Uitkijkpunt De Stoelen – Is deze plaats vrij? 56
- 24 Het Arresthuis – Slechts op bezoek 58
- 25 De Wachter – Fitness voor schapen 62
- 26 Kabouter Buttplug – De stoutste kabouter van Nederland 63
- 27 De Ovale Zaal – Elektrische schokken 65
- 28 Het Rijnhart – De Osborne-stier van de Veluwe 67
- 29 Camping Het Wad – Kamperen op de Afsluitdijk 69
- 30 Bourtange – Back to 1742 71
- 31 De terp van Leidschenveen – Kerkelijke illusie 73
- 32 De mummies van Wieuwerd – Goed geconserveerd 75
- 33 Homunculus Loxodontus – Blob met wachttalent 77
- 34 De Groene Bedstee – Flaneren in de schaduw 79
- 35 Hindoetempel Den Helder – Kleuroase in nieuwbouwwijk 82
- 36 REM-eiland – Eten op een booreiland 84
- 37 Marnehuizen – Verboden voor burgers 86
- 38 De Bostoren – Bos in de hoogte 88

[FSC logo]

Vierde, herziene druk, 2023

© 2017, 2023 Jeroen van der Spek
Omslagontwerp: Buro Blikgoed, Thijs Hoogeland
Vormgeving: Nico Richter
Fotoverantwoording: blz. 472
ISBN 978 90 8803 129 8 / NUR 320, 510

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten te regelen volgens wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved
Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

- 39 Corpus Experience – Van baarmoedertheater tot hersenpan 89
- 40 Silly Walks Tunnel – Bolhoed in positie 91
- 41 La Defense – Reflecties van de belastingdienst 93
- 42 De koortsboom – Bidden voor een baby 95
- 43 De fluisterheuvel – Lowtech telefonie 97
- 44 Hotel not hotel – Geheime boekenkamer 100
- 45 De watertoren van Oostburg – Lekkage of Bijbelse wond? 102
- 46 De Jutterskeet van Ome Jan – Bijbels, mammoetbotten en een urn 104
- 47 Exposure – Reus met aandrang 106
- 48 It Lân Skip – Vastgeschroefde dakpannen 108
- 49 M12 heli – Slapen onder de wieken 110
- 50 De Pyramide van Austerlitz – Werkgelegenheidsproject met grootheidswaan 112
- 51 Museum Vrolik – Niets vrolijks te ontdekken 114
- 52 Amstel Botel – Loungen in loft letters 116
- 53 De doorkijksluis – Sluisbeleving zonder schepen 118
- 54 Netwerkkabel Eemshaven – Uit de grond getrokken 120
- 55 Intratuin Elst – Ingekapseld 122
- 56 De aardbeien van Uden – One for the road 124
- 57 Het Solse Gat – Jammerende monniken 126
- 58 Sixpack overnachting – Hoppige dromen 128
- 59 ENC1-groeve – De Grand Canyon van Nederland 129
- 60 Zee van Staal – Stoom, rook en kunst 131
- 61 Fitness4me – Workout boven de A10 133
- 62 Schelpengrot Borg Nienoord – IJdelheid wordt gestraft 134
- 63 Ampies Berg – De Matterhorn van de Veluwe 136
- 64 Het zwerfsteneneiland – Geheime geologie 138
- 65 Saljoet slaapcapsule – Geen roomservice 140
- 66 Loopgraafbrug Fort De Roovere – Als Mozes door het water 142
- 67 Gootspoken Zaltbommel – Van dakduivel tot paparazzo spook 144
- 68 D-toren Doetinchem – De emotie van de stad 146
- 69 De Boekenberg – De bieb als trouwlocatie 148
- 70 De Ecokathedraal – De Sagrada Familia van Friesland 151
- 71 Kissing Couple xxxL – Geen oog voor hun omgeving 154
- 72 T-Huis – Stationskoepel in park 156
- 73 Café 't Mandje – Stropdassen afl. 158
- 74 Silo Art Tour Achterhoek – Graffiti op het boerenerf 160
- 75 Commandocentrum Bescherming Bevolking – Terug naar de Koude Oorlog 162
- 76 De Melkwegbrug – Brug van acht miljoen 165
- 77 De basiliek van Oudenbosch – Dromen van Rome 168
- 78 Bikinibar – Rauwe strandgangers 170
- 79 Toiletkunst Groningen – Strijdende seksen 172
- 80 Engelsmanplaat – Jawoord bij laag water 174
- 81 Chill Hill – Heuvel met zithoek 176
- 82 Het ronddraaiende huis – Rotondehallucinaties 177
- 83 Controversy Tram Inn – Trein met jacuzzi 180
- 84 Het Grote Gezicht – Natte haren 182
- 85 De Papeloze Kerk – Geheime diensten 184
- 86 De Nollen – Een duinlandschap als atelier 186
- 87 Landingsbaan voor buitenaardse culturen – Niet in de spits 188
- 88 Schokland – Eiland op het droge 190
- 89 Het Aan de Steggegebouw – Bewust een rommeltje 192
- 90 Park Buitenschot – Geluidswerende ribbels 194
- 91 Baarle – Een landsgrens door je bed 196
- 92 De zwevende kei – Balanceeract met tientonner 198
- 93 Fochteloeërveen – Kraanvogels kijken door een periscoop 199
- 94 Les Pisseurs d'Amsterdam – Manneken Pis revisited 202
- 95 Het Waterloopbos – Dammetjes bouwen voor profs 204
- 96 Onderwater escaperoom – Raadsels in de diepte 206
- 97 Het meisje van Yde – Cold case uit de Romeinse tijd 207
- 98 De tuinkabouters van Ameland – Uit de golven gered 209
- 99 Mannes – Stationshond op stoom 212
- 100 Mind Mystery – Zwalkende selfies 214
- 101 Museum voor Valse Kunst – Gegarandeerd nep! 216
- 102 Het Witte Huis – De palingboer die God werd 218
- 103 De Binnendieze – Ondergrondse vaarwegen 220
- 104 Wall House #2 – Wonen in een muur 222
- 105 Park Vijversburg – Boomhut in Ooievaarsnest 224
- 106 Avonturia – Goud zoeken in de dierenwinkel 226
- 107 Vogelkijkhut Tij – Vogels kijken vanuit een ei 228
- 108 Klimmuur Spaarnwoude – Camera loopt 230
- 109 Barricade Máximapark – Opstand in Vinex-wijk 234
- 110 Shelter – Eenpersoonsschuilplaats 236
- 111 Olt Stoutenburgh – Romaans kasteel in aanbouw 238
- 112 Het Willy Dobbplantsoen – Ode aan de lulligheid 241
- 113 Het Grafstenenpad – Sluiproute van de dood 244
- 114 Kooi-met-geen-poema-erin – Op zoek naar het roofdier 246
- 115 De melkbussen van Heerle – Drie pinten melk per dag! 248
- 116 De Walvisstaarten – De cliffhanger van Spijkenisse 250
- 117 De Muur van Mussert – Kamperen naast een NSB-monument 253
- 118 De BMW van de Poortstraat – Geveltoerisme 2.0 256
- 119 De Heiland van Vaals – Jezus in Delfts blauw 258
- 120 De Wilhelminatrap – Nepberg met nepuitzicht 260
- 121 Het Doodshoofd – Bang voor de bushalte 262

- 122 De Paddestoel – Snackbar in vliegenzwam 264
- 123 De Strotempel – Aardbevingbestendige meditatie ruimte 266
- 124 De mossel van Bruinisse – Weekdier op voetstuk 268
- 125 Het Doorkijkzwembad – Schimmen op de bodem 270
- 126 De Lourdesgrot van Katwijk – Bedevaart met shortcut 272
- 127 Het Motorpaard – Aan het oog onttrokken 274
- 128 De Bliksemschicht – Uitzicht voor vluchtige reizigers 276
- 129 De Groene Kathedraal – Tocht in de kerk 278
- 130 The Dentist – Tandartsangst gegarandeerd 280
- 131 Het Bakken – Vuur op de golfclub 282
- 132 Col du VAM – Punten voor de bergtrui 284
- 133 Castellum Hoge Woerd – Verwaalde Romeinen 286
- 134 De Kiekkaaste – Het einde van de wereld 288
- 135 Het Vierlandenpunt – Smokkelen naar Moresnet 290
- 136 De Kluis van de Sint-Pietersberg – Ondergrondse geheimen 293
- 137 De Gasmolecule – Aliens in de middenberm 296
- 138 CarSmash – Therapeutisch auto's rammen 298
- 139 De stormvloedkering van Ramspol – De grootste binnenband ter wereld 300
- 140 Zeist aan Zee – Dobberende aliens 302
- 141 De Wildplasser – Noodstop langs de lijn 304
- 142 Het Vorstengraf – Terugggevonden onder een autokerkhof 306
- 143 Klimcentrum Bjoeks – De Klimbanaan van Grunn 308
- 144 De vingerafdrukkenwand – Hoezo privacy? 310
- 145 Uitvaartmuseum Tot Zover – De dood als museumstuk 312
- 146 Het voormalige Land van Ooit – Echo's van een pretpark 314
- 147 Serres Séparées – Dineren in de bubbel 316
- 148 Kabelbaan Ruiten Aa-kanaal – Skilift met zelfbediening 318
- 149 Odapark – Eens gek, altijd gek 320
- 150 Incidentency – Calamiteiten in lego 322
- 151 De Handelingenkamer – Lijken in de kast 323
- 152 De Nachtwacht van Dalfsen – Schilderij door de brievenbus 326
- 153 De steengroeve van Winterswijk – Theater tussen fossielen 328
- 154 De Celestial Teapot – Theepot op parkeergarage 330
- 155 De Hovenring – Fietsrotonde in de lucht 332
- 156 Spa Domburg – Chillen in een Noordzeestorm 334
- 157 Broken Circle and Spiral Hill – Eiland met zwerfkei 336
- 158 De Grote Trechterman – Het toppunt van bermtoerisme 338
- 159 Sidhadorp – Hoppen voor harmonie 340
- 160 De Halvezolenlijn – Rails zonder trein 342
- 161 De verkeersbordenpoort – Alles verboden! 344
- 162 U-trechters – Vergaderen in een vultrechter 346
- 163 Landgoed Tenaxx – Lawaaiige dino's 348
- 164 De Andreas-, Petrus- en Pauluskerk – Sydney aan de Waterweg 350
- 165 Marker Wadden – Eilanden uit de 3D-printer 352
- 166 De commandantwoning – De grootste vitrine van Nederland 354
- 167 Shall we dance - Mast aan de zwier 356
- 168 Groepsschuilplaats 599 – Doorgezaagd erfgoed 358
- 169 De buste van Stalin – Telefooncel mét dictator 360
- 170 De verdwenen boortoren – Opgeslokt door de aarde 362
- 171 Indoorvisrivier Reuver – Vissen op het droge 364
- 172 De Mijndense Sluis – Haringen in een ton 366
- 173 De Rollator – Looprek met reiskriebels 368
- 174 Corendon Village – Costa Brava in de polder 370
- 175 Het waterplein – Stortbuiproof 372
- 176 Museumcafé het Koekoeksnest – Alles maakt geluid 374
- 177 Het Elastisch Perspectief – Eschertrap in 3D 376
- 178 Moeder Aarde – Barbecueën op een buik 378
- 179 Het Autokerkhof – Kettingbotsing op de rotonde 380
- 180 Overnachten in een rioolbuis – How low can you go? 382
- 181 Dijk van een Wijf – Boeddha aan de Waal 384
- 182 Eenzaam avontuur – Motor voor Anna Blaman 386
- 183 De Nieuwe Herdgang – Uitkijktoren in snelweglandschap 388
- 184 De Schiphol Clock – Arbeidsintensief uurwerk 390
- 185 Historyland – Verdwalen in de tijd 392
- 186 De Pik van Udenhout – Fallische bakstenen 394
- 187 Freezelab – Chillen bij -110° 396
- 188 Het Torentje van Drienerlo – Kerk tussen de waterlelies 398
- 189 De gouden caravan – Sleurhut met vliegbrevet 400
- 190 De Kerk van het Vliegend Spaghettimonster – 8 geboden 402
- 191 Het speeleiland – Puzzelstuk in de plas 404
- 192 Bizarium – Ode aan de mislukking 406
- 193 Fort 't Hammetje – Fort tegen de nieuwbouw 408
- 194 De dromer van Rapa Nui – Paaseilandbeeld uit koers 410
- 195 Auf dem Weg – Springt-ie, of niet? 412
- 196 De Zandwacht – Duin in aanbouw 414
- 197 Stadshaard Enschede – Bekroonde lelijkheid 416
- 198 Saenredam – Met strakke hand 418
- 199 De Groenesteeg – De serial killer van Delft 420
- 200 Mijnschacht Nulland – Bovengrondse weelde 422
- 201 De Onbeschaamde – Het Manneken Pis van Dordrecht 424
- 202 Het Foliesbos (Mondo Verde) – Alpenreus aan de wandel 426
- 203 Waterstand – Pootjebaden in de singel 428
- 204 De Stolp – Een boerderij als brug 430
- 205 Griend – Eiland zonder straatbeeld 432
- 206 Gezicht van Nijmegen – Coronaleugentje om bestwil 434

- 207 Grenskapel – Wapentuig of grensmarkering? 436
- 208 Het Boomkroonpad – Wandelen boven de boomtoppen 438
- 209 Stationnement gênant – Drol op de binnenplaats 440
- 210 Kijk Uit – Trap met gebruiksaanwijzing 442
- 211 Electric Ladyland – Hallucinerende kleuren 444
- 212 Man en Schaap – Pratende waterstralen 446
- 213 Schmidt Zeevis – Omgekeerde tewaterlating 448
- 214 Big Spotters Hill – Piramide in de polder 450
- 215 Boeddhistisch meditatiecentrum – De stoepa van Hantum 452
- 216 Het Bulderbos – Natuur met geluidstolerantie 454
- 217 De Bandenbeer – Ijsbeer op het droge 456
- 218 De Taveerne van Dinxperlo – Luchtbrug over de grens 458
- 219 Shadows of Son Heath – Dementors langs de A50 460
- 220 De Plofsluis – Zwaargewicht tegen het water 462
- 221 Monument Rozenoord – Het leegste terras van Nederland 464
- 222 Het laagste punt van Nederland – Polderhorror 466

Legenda / Kaart van Nederland 468-470

Fotoverantwoording 472

INLEIDING

De afgelopen 25 jaar heb ik Nederland als een ontdekkingsreiziger doorkruist, op zoek naar ‘leuke plekje’s’. Terwijl ik de onbekende ver-ten tussen Saaxumhuizen en Sas van Gent verkende, kwam ik vaak nog leukere locaties tegen, waarover ik op dat moment niets kon schrijven: te ver uit de route, niet geschikt voor de doelgroep, niet be-reikbaar met openbaar vervoer of te obscuur.

Vooral de plaatsen en gebouwen in die laatste categorie vond (en vind) ik uitermate boeiend. Ik sloeg ze op in een schaduwdagboek dat alleen in mijn hoofd bestond, een alternatieve reisgids voor als ik Efteling-moe, Rijksmuseum-murw en Hoge Veluwe-verzadigd was.

Dat het niet bij een idee is gebleven, blijkt uit dit boek. *Alle gekste plek-ken van Nederland* is een bloemlezing geworden van ongerijmde, bui-tenissige en wonderlijke plekken: van een ronddraaiende doorzon-woning op een verkeersrotonde tot een doodshoofd-bushokje bij een basisschool en van een uitvaartmuseum tot een rampenstad gemaakt van legosteentjes.

Alle gekste plekken van Nederland laat zien dat ufo’s bestaan, Jezus te-genwoordig in Delfts Blauw predikt en de Koude Oorlog nog niet he-lemaal is afgelopen. Maar het boek is eerst en vooral een ode aan de fantasie. Tussen de 222 gekke plekken vind je hotelkamers die eerder uit de cursus *Photoshop voor Gevorderden* afkomstig lijken dan uit het *Handboek Horeca*. Of bouwwerken waaraan mensen ooit in hun achter-tuin begonnen, om er dertig jaar later achter te komen dat hun tem-pel, berg of folly hun woonhuis volledig heeft overvleugeld. Wie voor-beelden wil zien uit de categorie ‘uit de hand gelopen hobby’s’ hoeft maar kort door dit boek te bladeren.

Het bij elkaar brengen van 222 gekke plekken was een oefening in verbazing. Ik heb vaak hoofdschuddend op een nieuwe ‘plaats delict’ rondgelopen, want meestal overtrof de plek in kwestie mijn wildste verwachtingen. ‘Hij is echt heel groot,’ zei mijn dochter, toen we sa-men naar de drol van Wim T. Schippers staarden, een bolus op het formaat van een Drents hunebed. Het is hier echt godvergeten koud, dacht ik, toen ik binnenstapte bij het Freezelab, een cryosauna met een *gemiddelde* temperatuur van -110°. ‘Dit verzin je niet,’ mompelde ik, toen we een vergeten icoon uit het NSB-verleden hadden getra-ceerd, midden op een camping bij Lunteren.

Tenslotte was het maken van *Alle gekste plekken van Nederland* een bijna antropologische studie. Tijdens mijn reizen tussen Mokum en de *middle of nowhere* ontdekte ik dat er twee Nederlanden zijn. Allereerst is er de aangeharkte, recht-toe-recht-aan versie. Een Nederland waar ‘doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg’ als een positieve aansporing geldt en waar een kunstwerk in de openbare ruimte automatisch wordt geassocieerd met ‘weggegooid’ belastinggeld. Gelukkig is er ook een Nederland waar mensen vastbesloten zijn om hun idee te realiseren, hoe tegendraads, onvoorstelbaar of onuitvoerbaar dat ook lijkt. Daarom staat er nu bij Austerlitz een krankzinnige polderpiramide, kun je in Limburg je dobber uitgooien in een indoorvisrivier en is de rollator in de tuin bij MeanderGroep afgestemd op klanten met maatje XXL.

Een boek als dit maak je niet in je eentje. In de eerste plaats wil ik graag alle lezers bedanken die *weird hotspots* aandroegen. Dank ook aan alle fotografen die bereid waren hun werk voor dit boek af te staan. En *last but not least*: dank aan mijn gezin dat maandenlang zuchtte onder een kilometervretende zoektocht, die me naar de verste uithoeken van ons land voerde. Mijn overtuiging dat Nederland, qua omvang, een *landje van niks* is, heb ik sindsdien losgelaten. Het is kolossaal.

Ik wens al mijn lezers – vooral diegenen met een nuchter karakter – een gezonde dosis vitamine G toe.

Jeroen

ZELF EEN GEKKE PLEK GESPOT OF OP ZOEK
NAAR ANDERE VREEMDE OF BUITENISSIGE
PLEKKEN? GEEF DE TIP DOOR OP
[HTTP://GEKSTEPLEK.BLOGSPOT.NL](http://geksteplek.blogspot.nl)

1 STAALMAN

Midden in de Amsterdamse Staalmanbuurt staat een kolossale, bakstenen beer. Van een afstandje oogt hij heel aaibaar, een reuzenversie van de *Tommen*, *Bolkes* of *Poohs* waarmee kinderen zich 's avond onder hun dekbed verschansen. Maar schijn bedriegt. Staalman is niet de zoveelste knuffelbeer, maar een echt rolmodel: stoer, zelfs een tikje grimmig

en voor niemand bang. De ideale babysit, ook als buiten de hele wereld op instorten staat, er een bendeoorlog woedt of de sloopkogels door de straat slingeren. Het enige dat de stoerheid een beetje onderuit haalt, is het hoofdkussen dat Staalman onder zijn arm houdt. Een kussen met een verhaal.

Eind jaren negentig hoorde de Staalmanbuurt (waaraan de beer zijn naam dankt) tot de ruigere stukken van Amsterdam-West. Er waren regelmatig vechtpartijen en er gold een avondklok voor meisjes. Om

DE BAKSTENEN KNUFFELBEER

de buurt op te krikken besloot de gemeente tot een grootscheepse opknappbeurt. En – heel klassiek – een kunstwerk voor en ‘door’ de buurt. Kunstenaar Florentijn Hofman, bekend van de badeenden op reuzenformaat, kreeg de eer om met jongeren uit de buurt een passend symbool te verzinnen en op die manier wat te doen aan de sociale cohesie.

Dat bleek gemakkelijker gezegd dan gedaan. De straatjongeren met wie de kunstenaar aan tafel schoof, wilden ‘iets met Ajax’. De groep kon z’n ogen niet geloven toen Hofman een miniatuurbeer op tafel zette en uitriep: ‘Jullie zijn beren!’

Er waren heel wat praatessies nodig, voordat Hofman de jongeren ervan had overtuigd dat zijn beer niet minder stoer was dan een Ajax-logo, maar langzaam maar zeker maakten de jongeren zich Staalman eigen. Ze wérden Staalman. Een beer van stavast. Wijdbeens, trots, standvastig, maar met een zachte kant: het kussen. Want de jongeren bedachten al gauw dat dat kussen eigenlijk best toepasselijk was. Het staat voor huiselijkheid, voor het tijdstip ’s avonds laat, als jongeren in bed horen te liggen in plaats van op straat rond te hangen. Het kussen stond ook symbool voor de tijdelijke logeerpartij die de bewoners te wachten stond als hun huizen werden gerenoveerd. Een plek om je hoofd neer te leggen en te rusten. Een symbool voor geborgenheid, comfort en misschien wel liefde.

Dat had die Ajax-krijger nooit voor elkaar gekregen...

HOEK OTHO HELDRINGSTRAAT/
WILHELMINA DRUCKERSTRAAT
AMSTERDAM

2 BOLWONINGEN DEN BOSCH

Huiskamers, de meeste althans, zijn vierkant. Op die manier passen er nou eenmaal de meeste boekenkasten, bedden en niet te vergeten mensen in. Dries Kreijkamp hanteert een andere logica. De architect ontwierp vijftig bolwoningen voor de Bossche woonwijk Maaspoort. De in 1984 gerealiseerde bollen op steeltjes, gemaakt van met glasvezel gewapend beton, roepen nog altijd de meest wonderlijke associaties op: van hobbitholen op palen tot een veldje reuzenchampignons.

De bolvorm komt niet uit de lucht vallen. Tijdens zijn opleiding bij een glasfabriek in Leerdam leerde Kreijkamp dat een bol de meest organische en natuurlijke vorm is. Mensen wonen op een bol en worden uit een bol geboren. Volgens de in 2014 overleden architect bieden de bolwoningen bovendien een goed antwoord op de zeespiegelstijging. Kreijkamp ontwikkelde zelfs een prototype van een drijvende polyester bolwoning, met zonne-energie, windmolen en buitenboordmotor.

Vergeleken daarmee zijn de Bossche Bollen nog erg 1.0. Dat neemt niet weg dat de bolwoningen in trek zijn. Ondanks de wat ongebruikelijke indeling: de woonkamer bevindt zich boven in de bol, de slaapkamer

WONEN IN BOSSCHE BOLLEN

‘ligt’ onderin. Of het feit dat niet alle meubelen tegen de gekromde wanden passen. ‘Ik heb lang niet alle spullen uit mijn vorige huis mee kunnen nemen,’ zegt bolbewoonster Wendy Oomis. ‘Hoge kasten passen hier simpelweg niet. Zo’n bol vraagt echt om een andere inrichting.’ Oomis kwam acht jaar geleden toevallig in een bolwoning terecht, maar zou voor geen goud meer naar ‘een flatje’ terug willen. ‘Wonen in een bol is heel knus, de akoestiek is fantastisch en op een of andere manier werkt die bolvorm rustgevend. Daar komt bij dat de bolwoningen creatieve en eigenzinnige mensen aantrekken. Een doorsnee gezin zal je in deze buurt niet snel aantreffen.’

Als bolbewoner denk je niet zo snel in hokjes.

BOLLENVELD
DEN BOSCH

WWW.DENBOSCH-CULTUURSTAD.NL/CATEGORIE/BOLWONINGEN

3 DE ESBEEKSE KOE

Een levende zuivelfabriek, een trage herkauwer, een landschappelijk ‘icoon’ en zelfs een knuffeldier: de Nederlandse koe kent veel verschillende gedaanten. Maar de koe in de weilanden bij Esbeek onderscheidt zich in één oogopslag van al haar soortgenoten: ze is enorm. Het acht meter hoge dier torent als een mammoet boven de boerderijen en weilanden uit, de kolossale kop voorovergebogen in het malse gras.

De koe XXL is een creatie van beeldend kunstenaar en boerenzoon Hannes Verhoeven. Verhoeven maakte de koe, die officieel bekend staat als de Melkfabriek, als onderdeel van de Andreas Schotel-wandelroute. Deze route laat wandelaars kennismaken met het werk van Andreas Schotel, een Rotterdamse kunstenaar die 's zomers in Esbeek neerstreek om het boerenleven vast te leggen. Langs de route staan ruim tien kunstwerken, waarvan de koe de opvallendste blikvanger is.

De plaatselijke versie van het Trojaanse Paard werd opgebouwd rond een stalen constructie en een raamwerk van gaas en staaldraad. Zo'n vijftig vrijwilligers waren maandenlang bezig om de koe te bekleden met een pantser van 13.000 eikenhouten latjes. Ook koning Willem-Alexander, die een verrassingsbezoek bracht aan het kunstwerk, nam een van de latjes voor zijn rekening.

Hoe groot de koe echt is ontdek je pas als je vlak voor het beest staat, aan de voet van een trappetje dat in een onheilspellend donker gat verdwijnt: de kop van de koe. Maar de grootste verrassing openbaart zich binnen. In de buik van de koe vormt een primitief stelsel van buizen, pompen en vaten een geïmproviseerde melkfabriek. De fabriek verwijst naar de manier waarop melkveehouders hun koeien exploiteren, maar is ook een knipoog naar het spijsverteringsstelsel van de koe: een ingewikkelde 'fabriek' met vier verschillende magen.

Toch bevindt de belangrijkste troef van de Esbeekse koe zich buiten het dier. Vanuit de buik van het houten beest heb je een prachtig zicht op de omringende weilanden, een voormalige melkveehouderij, een houthandel en de kerktoren van Esbeek.

Alleen de koeien in het landschap ontbreken.

MELKFABRIEK MET UITZICHT

BEERENDIJK
ESBEEK

4 HET HUISJESHOTEL

Tsaar Peter leerde er het vak van scheepstimmerman, de Franse schilder Claude Monet zette er zijn schildersezel neer en Albert Heijn legde er de basis voor het huidige winkelimperium. De Zaanse Schans, ooit een van de eerste industriegebieden van Europa, is een hoogtepunt in de categorie 'typisch Hollands'. De houten huisjes zien eruit of ze uit

een prent van Anton Pieck zijn gestanst en door decorbouwers zij aan zij langs de rivier de Zaan zijn neergezet.

Oud-Hollander kan niet, zou je denken. Maar architect Wilfried van Winden vond een manier om de Zaanse Schans nog eens dunnetjes over te doen. Om een *make over* te maken van een icoon dat al een icoon is. Het Zaanse Inntel Hotel, in de volksmond beter bekend als het huisjeshotel, is geen schans in de breedte, maar een schans in de hoogte geworden. Het hotel bestaat uit een stapeling van bijna zeventig ‘traditionele’ houten huisjes, geschilderd in vier tinten Zaanse groen.

Van Winden liet ogenschijnlijk losse stukken gevel als een patchwork aanbrenge op wat anders een saaie betonkolom zou zijn geworden, maar wat nu oogt als een hallucinatie van landelijk Zaandam. De uit-

EEN STAPEL ZAAANSE HUISJES

stulpende huisjes, die variëren van een notariswoning tot een arbeidershuis, lijken elkaar te verdringen voor een plekje op de gevel, alsof de oorspronkelijke bewoners niet doorhebben dat hun onderkomens vrijwel identiek ogen. Alleen het blauwe huisje in de bovenhoek valt uit de toon. Dat is dan ook geïnspireerd op een schilderij van Claude Monet, *La Maison Bleue* uit 1871.

Na de opening in 2010 besteedden alle architectuurbladen aandacht aan het huisjeshotel. En ook aan de ingezonden brief van architect Sjoerd Soeters, die claimde dat niet Van Winden, maar hij op het idee was gekomen om een kluit Zaanse huisjes als hotel te bouwen. ‘Diefstal op klaarlichte dag,’ brieste de architect. En: ‘Van Winden is niet de componist, maar slechts de uitvoerend muzikant.’ Van Winden vond daarentegen dat Soeters hoogstens de contouren van het idee had aangereikt, maar dat het hotel toch echt zijn geesteskind is.

Hoewel het pleit tussen beide rivalen nooit is beslecht, is iedereen het erover eens dat het huisjeshotel een blikvanger van jewelste is. Zoals Monet honderdveertig jaar geleden al schreef: ‘Een kinderlijk fantastische kleurrijke bouwtrant, die alles overtreft wat Holland aan bizarre architectuur te bieden heeft.’

PROVINCIALEWEG 102
ZAANDAM
075 – 631 17 11
WWW.INNTELHOTELSAMSTERDAMZAANDAM.NL

5 VAN GOGH-ROOSEGAARDE FIETSPAD

Om een schilderij ‘binnen’ te gaan heb je meestal veel verbeeldingskracht nodig. Des te verrassender is het als je letterlijk binnen kan fietsen in de belevingswereld van Vincent van Gogh. De wereld van Vincents *Sterrennacht* om precies te zijn, want dat schilderij stond model voor het fietspad dat Daan Roosegaarde net buiten Nueneen heeft aangelegd: een slingerend lint van in het donker oplichtende steentjes in de sfeer van het mysterieuze nachtlandschap.

Het Van Gogh-Roosegaarde fietspad borduurt voort op de *smart highway* die Roosegaarde samen met bouwbedrijf Heijmans ontwikkelde. Op deze Weg van de Toekomst, de N 329 bij Oss, bestaat de belijning uit *glow-in-the-dark* verf, die overdag oplaadt en ’s avonds ‘oplicht’. Het lichtgevende fietspad is een stuk mysterieuzer. Het zeshonderd

8 HET KLEINSTE KERKHOF VAN NEDERLAND

Tell me why I don't like Mondays, zongen de Boomtown Rats in 1979. Die woorden spoken onwillekeurig door mijn hoofd als ik op een onstuimige maandag in Son en Breugel arriveer. De wind klappert om mijn oren. Regendruppels striemen in mijn gezicht. Fijn weer om te fotograferen, mopper ik in gedachten. Aan de andere kant: dit weer past erg goed bij het reisdoel van deze dag. Een graf. Of liever gezegd: een algemene begraafplaats. Al klinkt dat weidser en toegankelijker dan het is: het kerkhof waar ik op uitkijk, is niet bedoeld voor een herfstige wandeling tussen de graven. Zelfs het neerleggen van een bosje bloemen is niet mogelijk.

Toch sta ik aan de rand van een begraafplaats. De kleinste van Nederland, om precies te zijn, want er is maar één graf. De 'bewoners' van het graf, Samuel van Hoven en Wilhelmina Jacoba van Heusden, hebben wat je noemt het rijk alleen. Het echtpaar dankt deze

luxe aan een fenomeen dat Nederland honderdvijftig jaar geleden in twee kampen verdeelde: godsdienststrijd.

Toen de protestante Van Hoven, oud-burgemeester van Son en Breugel, in 1869 overleed, was hij niet welkom op de katholieke begraafplaats. Bij gebrek aan beter werd Van Hoven in zijn eigen tuin begraven. Zijn weduwe, Wilhelmina Jacoba van Heusden, verzorgde het graf gedurende 26 jaar, maar blies in 1895 uiteindelijk ook haar laatste adem uit. Ditmaal was het vinden van een laatste rustplaats een stuk lastiger.

Van Heusden had tijdens haar leven al vaker te kennen gegeven dat ze per se op een algemene begraafplaats begraven wilde worden, die in elk gemeente verplicht was. Son en Breugel had voor dit doel een verlaten stukje grond op de hei gereserveerd, waar zo nu en dan een zelfmoordenaar of zwerver ter aarde werd besteld. Maar de doden lagen in een vergeten niemandsland, zonder zerken, paden of gedenktekens.

Acht jaar na haar begrafenis kreeg Van Heusden onverwacht gezelschap, toen haar vroegere huis werd verkocht. De nieuwe bewoners gruwden van een graf in hun tuin en Samuel van Hoven werd herbegraven op de hei, zij aan zij met zijn vrouw.

Daar was het tweetal misschien onopgemerkt blijven liggen als hun schoonzoon, Frederik Holleman, niet bij Son en Breugel had aangeklopt. Holleman, inmiddels zelf op hoogbejaarde leeftijd, liet de gemeente een vergadertafel en een set stoelen na, die tot op heden in het oude raadhuis te bewonderen zijn. In ruil voor deze schenking nam Son en Breugel de verplichting op zich om het graf te onderhouden.

Het graf bleef daar liggen, en werd omgeven door een gietijzeren hek. Ondertussen dijde Son en Breugel uit. Het graf werd omgeven door een woonwijk, en kreeg gezelschap van een tennisvereniging, een gebouwtje van de scouting en een plantsoen met een vijver. Daar ligt het graf nog steeds, als erfenis uit een ver verleden, maar nog altijd onderhouden door de Dienst Groenvoorzieningen van de gemeente Son en Breugel.

Afspraak is afspraak.

GEEN BLOEMEN

9 UNIASTATE

Hij wordt in Friesland vereerd als held, maar in de zestiende eeuw was Grutte Pier de laatste figuur die je tegen wilde komen. Pier Gerlofs Donia leidde een vreedzaam bestaan als boer toen een groep Saksische huurlingen zijn hoeve platbrandde. Dat hadden ze beter niet kunnen doen. De boomlange Fries nam de wapens op en veranderde in een nietsontziende houwdeggen. Boer Pier werd Grutte Pier, vrijheidsstrijder, admiraal van de Zuiderzee en woesteling *pur sang*. Tot afgrijzen van alle niet-Friezen. Want als je het zinnetje 'bûter, brea en griene tsiis, wa't dat net sizze kin is gjin oprjochte Fries' (boter, brood en kaas, wie dat niet kan zeggen, is geen echte Fries) niet zonder

DE LUCHTSPIEGELING VAN BEARS

haperen kon uitspreken, had je een levensgroot probleem. Dan lag je languit op de grond voor je Piers tweeënehalve meter lange zwaard door de lucht zag flitsen.

Ook de Friese landadel had alle reden om Grutte Pier te vrezen. Dat gold zeker voor de bewoners van de Uniastate, een statig landhuis onder de rook van Leeuwarden. Het huis stond precies op de route die Piers *Arumer Zwarte Hoopleger* had uitgestippeld. Toen het legertje boeren, struikrovers en bandieten de State gepasseerd was, was er niets anders van over dan rokende puinhopen.

Het landhuis en zijn roemruchte bewoners zouden geruisloos uit de geschiedenis verdwenen zijn, als kunstenaar Bep Mulder niet op het idee was gekomen om de State in 1990 te herbouwen. Althans, de contouren ervan, want de huidige Uniastate heeft geen muren, geen dak en zelfs geen ramen. Het geheimzinnige metalen skelet rijst als een fata morgana op tussen de

weilanden bij het dorpje Bears, maar is meer dan alleen een luchtspiegeling. Het doorzichtige bouwwerk is zelfs een officiële trouwlocatie van de gemeente Littenseradiel. Pas als je vlak voor het staketsel staat, begrijp je waarom: de State heeft verdiepingen, een toren met een wenteltrap en een uitzichtplateau.

Een luchtspiegeling met uitzicht: Grutte Pier had wel raad geweten met dat soort flauwekul.

TSJERKEPAAD 3
BEARS
058 – 251 92 63
WWW.UNIASTATEBEARS.NL